

L. Kons. 1249

S.

KURENDA SZKOLNA

za miesiąc Lipiec 1863. r.

N° 4.

L. 1174

S.

Do wiadomości i zastosowania się ogłasza się w języku polskim i niemieckim odezwe w. c. k. Komisji Namiestniczój z dnia 19. Czerwca b. r. do L. 12649 wydaną do Prześwietnój c. k. Władzy Obwodowój w Krakowie, następującój osnowy:

„Abschrift eines Erlasses der k. k. Statthaltereicommission in Krakau vom 19. Juni 1863, Z. 12649 an die k. k. Kreisbehörde in Krakau.

Das hiesige bischöfliche Consistorium hat die Einleitung getroffen, daß sämtliche in Schulsachen ergangenen Verordnungen den Lehrer mittelst gedruckten Schulkurrenten vom April d. J. angefangen bekannt gegeben werden. — Für diese Currenten hat jeder Lehrer den jährlichen Betrag von 1 fl. 20 kr. ö. W. zu entrichten.

Da diese Currenten ihrem Inhalte und Zwecke nach zu den Lehrmitteln gehören und ein Eigenthum der betreffenden Schule bilden sollen, so ist es billig, daß der obige Betrag nicht vom Lehrer, sondern wie die Lehrmittel überhaupt aus den einfließenden Schulstrafgeldern aus Gemeindemitteln bestritten werde.

Die unterstehenden Bezirksämter in Mogiła, Liszki, Chrzanów, Jaworzno und Krzeszowice werden sonach aufgefördert jedem Triviallehrer der erwähnten Bezirke vom April l. J. angefangen den Betrag vom jährlichen 1 fl. 20 kr. ö. W.

aus den Schulstrafgeldern oder beim Abgange derselben aus Gemeindemitteln gegen Abquittirung zu verabfolgen und die vom Lehrer bezogenen Currenden halbjährlich ins betreffende Schulinventar einzutragen.

Die k. k. Kreisbehörde hat die Bezirksämter in der Beobachtung dieser Verordnung genau zu überwachen und sich mit Schluß eines jeden Jahres die Quittungen der bezüglichen Lehrer vorlegen zu lassen. D. u. s.

* * *

Konsystorz tutejszy poczynił właściwe kroki, aby wszystkie rozporządzenia Szkół dotyczące od miesiąca Kwietnia b. r. zacząwszy, do chodziły do wiadomości nauczycieli w formie drukowanej Kurendy szkolnej. Prenumerata na rzeczoną Kurendę wynosi rocznie 1 złr. 20 c. w. a. na każdego nauczyciela.

Ponieważ atoli kurendy wzmiankowane tak co do treści, jak co do celu zamierzonego pomiędzy przybory naukowe należą i własność szkoły stanowić będą; słuszna aby powyższa kwota nie przez nauczyciela, lecz jak wszystkie przybory naukowe w ogólności opędzaną była lub przez gminę, lub z pieniędzy składanych za nieposyłanie dzieci do szkoły.

Urzęda powiatowe w Mógile, w Liszkach, w Chrzanowie, w Jaworzniu i w Krzeszowicach otrzymują zatem polecenie wypłacania na ręce każdego nauczyciela za kwitem kwotę 1 złr. 20 c. w. a. rocznie od miesiąca Kwietnia b. r. zacząwszy z pieniędzy zebranych z kær lub w braku takowych z zasobów gminy, tudzież wpisywania co pół roku kurend nadesłanych do inwentarza szkolnego.

L. 1226

S.

Na mocy odezwy w. c. k. Namiestnicwa we Lwowie z dnia 3. Lipca b. r. do L. 33805 podaje się do wiadomości:

Ogłoszenie konkursu

*celem obsadzenia jednego galicyjskiego miejsca funduszowego
w ces. król. Akademii Maryi Teresy w Wiedniu.*

W skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Stanu z dnia 16. Maja r. b. L. 3871 udzielonego pismem c. k. Namiestnictwa z dnia 4. Czerwca r. b. L. 26530 — Wydział krajowy ogłasza niniejszém konkurs w celu obsadzenia *jednego galicyjskiego miejsca funduszowego* opróznionego w c. k. Akademii Maryi Teresy we Wiedniu.

Kto więc życzy sobie umieścić w téj Akademii syna lub swój opiece poruczonego młodzieńca, winien wnieść podanie *do galic. Wydziału krajowego najdalej do dnia 31. Lipca 1863. r.* z dołączeniem deklaracyi, że młodzieńcowi temu, gdy do pomienionéj Akademii przyjętym będzie, pierwsze oporządzenie sprawić i na uboczne wydatki corocznie po 157 złr. 50 kr. wal. austr. do kasy akademickiéj płacić obowiązuje się.

Do próśby należy dołączyć:

1. metrykę chrztu młodzieńca należycie legalizowaną, okazującą, iż tenże 8my rok życia skończył, a 14go nie przeszedł;
2. świadectwo szkolne ostatnie w dowód, że według terażniejszego urzędzenia szkół przynajmiej 3. normalną klasę z dobrym ukończył postępem, a jeśli prywatnie oddaje się naukom, także świadectwo obyczajów, przez miejscowego plebana wydane;
3. świadectwo zdrowia i odbytej naturalnej lub szczepionéj ospy, nakoniec
4. zaświadczenie o stanie majątku przez miejscowego plebana wydane a przez c. k. urząd obwodowy stwierdzone, w którém ma być wyrażono, ile aspirant ma rodzeństwa, jakotéż i ta okoliczność, iż proszący do ich przyzwoitego wychowania pomocy rządowej potrzebuje.

Spis rzeczy, jakie wstępujący do téj Akademii ze sobą przynieść winien, można przejrzeć w Archiwum Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodom. i Wiel. Ks. Krakow.

W Lwowie dnia 23. Czerwca 1863. r.

Z Konsystorza Jnggo. Dyec Kra. Kraków dnia 10. Lipca 1863. r.

(Ciąg dalszy do L. 733/s. zob. Kur. Szk. do L. 848/s. i 978/s.)

Wszystkie te braki i niedostatki pochodzą częścią z nieudolności i niedołęztwa niektórych nauczycieli, którzy około własnego ukształcenia od wielu lat pracować zaprzestali, a nie dotrzymując kroku toczącej się naprzód oświacie, w tyle pozostali, częścią zaś ztąd, że się na wykłady nie przysposabiają, żadnych książek nie posiadają i nie czytają, a szkołę uważając za dom roboczy, pełnią obowiązki swoje z przymusu a tem samem z niechęcią i wstrętem.

Po kilku wyrazach aczkolwiek, może cierpkiej prawdy, które nam nieudana troskliwość o szczęście i pomyślność wzrastającego młodego pokolenia a życzliwość podyktowała ojcowska, miło nam na pochwałę pp. nauczycieli powiedzieć, jako wielce zadowoleni jesteśmy, iż wielu z nich tak chętny brało udział w wizytacyi przez c. k. Radcę Szkolnego przedsiębranej, gromadząc się około Niego w większej zazwyczaj liczbie. Mniemamy iż fatyga ich opłaciła się sowiec i przyjemnością i korzyścią. W ostatniej kurendzie szkolnej za miesiąc Kwiecień w r. b. wydanej udowodniliśmy, iż zbieranie się nauczycieli na wspólne narady z wieloma korzyściami jest połączone; aby się więc nie powtarzać, podajemy bez objaśnień wnioski c. k. Rady Szkolnego, mianowicie zaś, aby się konferencje nauczycielskie na Dystrykt Bolechowski w Mogile, na Czernichowski w Krzeszowicach a na Nowogórski w Chrzanowie odbywały. Wniosek ten atoli przytoczywszy, zostawiamy najzupełniejszą swobodę Dozorowi Szkolnemu, czy w miejscach wskazanych, czyliż gdzieindziej konferencje rzeczzone odbywać zechce. Zależy to od woli Dozoru Dystryktowego i od dogodności pp. nauczycieli.

Z raportu o wizytacyi Szkół poziął tak Wysoki c. k. Rząd, jak i Konsystorz wiadomość nader miłą i pocieszającą, że oprócz wykładu przedmiotów obowiązkowych zajmują się pilnie pp. nauczyciele udzielaniem młodzieży nauki jeografii, ogrodnictwa, śpiewu, pszczelnictwa i jedwabnictwa, w sposób przystępny i praktyczny. Jak wielkie przez to

oddają usługi krajowi, pozna każdy, kto Odezwe Konsystorską z roku 1860. do L. 536/s. z uwagą i zastanowieniem odczyta. Konsystorz poczytuje sobie za miły obowiązek wyszczególnić tych nauczycieli, którzy się odznaczyli w udzielaniu:

a. nauki geografii:

1. P. Józef Dąbrowski na Łobzowie.
2. „ Aleksander Pająk w Liszkach.
3. „ Józef Ceranowicz w Cieżkowicach.
4. „ Ferdynand Badańczyk w Brodłach.
5. „ Wiktor Batorski w Rybny.
6. „ Edward Majewski w Krzeszowicach.
7. „ Antoni Tabor w Rudawie.
8. „ Andrzej Mysza w Zabierzowie.
9. „ Tom. Klimonda w Raciborowicach.

b. nauki ogrodnictwa:

1. P. Majewski.	} jak wyżej sub a.
2. „ Klimonda.	
3. „ Mysza.	
4. „ Tabor.	
5. „ Badańczyk.	
6. „ Karol Gadomski w Grojcu.	
7. „ Erazm Więzownicki w Porębie.	
8. „ Leonard Willimek w Bolechowicach.	
9. „ Mateusz Bielecki na Bielanach.	
10. „ Antoni Skudlarski w Jaworzniu.	

c. nauki pszczelnictwa:

PP. Majewski, Klimonda i wszyscy pod *b.* wyrażeni.

d. nauki jedwabnictwa:

1. P. Klimonda.	} jak wyżej.
2. „ Gadomski.	

e. nauki śpiewu:

1. P. Dąbrowski na Łobzowie.
2. „ Badańczyk w Brodłach.
3. „ Batorski w Rybny.
4. „ Olszewski w Sierszy.
5. „ Majewski w Krzeszowicach.
6. „ Willimek w Regulicach.
7. „ Willimek w Bolechowicach.
8. „ Willimek w Paczółtowicach.
9. „ Ceranowicz w Cieżkowicach.
10. „ Skudlarski w Jaworzniu.
11. „ Łowczowski w Trzebini.
12. „ Lesk w Płazie.
13. „ Pająk w Liszkach.
14. „ Więzownicki w Porębie.
15. „ Tabor w Rudawie.
16. „ Klimonda w Raciborowicach.
17. „ Mysza w Zabierzowie.
18. „ Gadomski w Grojcu.
19. „ Przyliński w Balicach.
20. „ Zalesiński w Mogile.

Uwaga. Prawie przy każdej szkole znajduje się szkółka drzew owocowych.

Życzeniem jest Władzy, aby Śpiewnik przez p. Wojnarskiego ułożony, przez W. c. k. Ministerstwo Stanu na użytek szkolny przeznaczony i wiele doborowych piosenek w sobie mieszczący, przy każdej szkole się znajdował i młódź w śpiewaniu pieśni światowych w nim zestawionych i hymnów religijnych przez lud wiejski popolicie

odśpiewywanych, ćwiczoną była. Jak wielce oddziałują śpiew na człowieka, jak koi żale, rozpędza posępność, łagodzi boleści, uśmierza i ucisza namiętności wzburzone; jak podnosi myśl człowieka ku Bogu i duszę jego uszlachetnia, mamy na to dosyć w doświadczeniu i w historii przykładów a nadto w litografowanej Odezwie Konsystorskiej z roku 1860. więcej w tym przedmiocie się rzekło.

Wszelako ćwiczenie dzieci w śpiewie nie będzie się w osobnych odbywać godzinach. Łatwo zrozumieć, że się to dzieć powinno bez utraty drogiego czasu i bez wszelkich zachodów. Po pracy naprzykład dwugodzinnej, kiedy umysł dzieci znużony, kiedy się ich uwaga rozstrzela i ciało nawet jakiegoś wzruszenia wymaga, rzecze nauczyciel z miną wesołą: No dziatki! spoczujmy sobie, bo po pracy spoczynek miły, weźmijcie śpiewniki do ręki a zanucimy sobie wesołą piosenkę. Taka 10 aż do 15 minut trwająca pauza dobrze użyta, spłoszy ospałość ucznia nagabującą, rozweseli umysł i ducha orzeźwi. Gdy śpiewnik wyż wspomniony obfituje w piosenki już to poważnej, już swobodniejszej treści, wybór najodpowiedniejszych nie będzie trudnym. osobliwie zaś poleca się pp. nauczycielom, aby hymn ludowy w tymże śpiewniku się znajdujący ich uwagę na siebie zwrócił i aby nie omisskali przysposobić młodzieży szkolnej do odśpiewania rzeczzonego hymnu podczas egzaminu, z okazji imienin lub urodzin Najjaśniejszego Pana.

Z powołanego na wstępie Reskryptu wyczytaliśmy wiele szczegółów świadczących wymownie o niedbalstwie i niedoleżności pp. nauczycielek, które za skromnym wynagrodzeniem nauki robót ręcznych kobiecych młodzieży płci żeńskiej udzielać są obowiązane. Nie przypuszczaliśmy, abyśmy się kiedykolwiek w smutnej konieczności znaleźć mieli zagrzewania większej części takich nauczycielek za pomocą groźby, strofowania i wyrzutów do większej pilności. Któżby się był mógł spodziewać żeby nauczycielka ważność poruczonych jej obowiązków zapoznać miała? Tymczasem zawiedzeni w naszym oczekiwaniu, wyznajemy iżesmy z tego powodu nader niemiłego doznali wrażenia. Od tego wyrzutu miała niestety tylko liczba zacnych nauczycielek jest wolną; inne spychają

robotę jakby za pańszczyznę i nie chcą lub nie umieją pojąć, czego się właściwie od nich wymaga. Krótkie a treściwe wyłożenie obowiązków nauczycielki robót ręcznych będzie jak mniemamy na swoim miejscu, dlatego przypominamy, że nauczycielka dwojaki właściwie ma obowiązek,—najprzód: wyczenia panienek szycia bielizny, dziergania i co nieco haftowania, a powtórę wpływania na obyczaje, ułożenie i wychowanie dziewcząt. Przez bliższą styczność z nauczycielką dobrze wychowaną, pobożną, pracowitą, uprzejmą i cnotliwą nabyćby musiały wiejskie panienki tych samych przymiotów, gdyby nieszczęśne lenistwo spełnieniu najgorętszych życzeń Władz szkolnych na zawadzie nie stało. Konsystorz ujrzy się niebawem spowodowanym do przedsięwzięcia surowszych środków celem zniewolenia opieszalnych albo do większej w nauczaniu robót kobiecych pilności albo do złożenia z siebie obowiązków ladajako i najemniczo wypełnianych. Gdyby czego Boże chroń to ogólnikowe zagrożenie nie przywiodło pp. nauczycielek do upamiętania, zapowiadamy, iż znajdą imiona swoje w kurendzie szkolnej drukiem ogłoszone,—a gdyby i to nie pomogło, nie traci Konsystorz nadziei, iż zdoła wynaleść chętniejsze do pracy ręce.

Nauka języka niemieckiego została jak to już wyżej nadmieniliśmy z rzędu przedmiotów obowiązkowych w szkołach wiejskich wykreśloną i w niewielu téż szkołach b. Krakowskiego okręgu jest udzielaną. Zdaje się jednak, że większa część pp. nauczycieli co do rozciągłości tego rozporządzenia w widocznym jest błędzie, mniemając, iż nauczyciel nie jest obowiązany sam dla siebie czynić postępów w języku niemieckim. Kto tylko osnowę rozporządzenia ministeryalnego z dnia 26. Lipca 1861. do L. 6152, sobie przypomni, a będzie zarazem wiedział, iż gminy a nawet niektórzy rodzice mają prawo żądania od nauczyciela, aby i w niemieckim języku młodzież szkolną ćwiczył, z czego wynika konieczna dla nauczyciela potrzeba obznajamiania się z nauką tegoż języka, którato nauka, jako uzupełniająca jego wykształcenie stanowi odnośnie do jego osoby przedmiot ściśle obowiązkowy. Któż zresztą nie wie, jak bogate jest piśmiennictwo niemieckie, kto nie wie, że największa część dzieł pedagogicznych i metodycznych w tym języku jest napisaną? któż przeto

będzie tak nierostropnym, żeby naukę języka niemieckiego za zbytęzną uważał? Dla tego wzywa się pp. nauczycieli, żeby w celu lepszego ćwiczenia się w języku niemieckim przynajmniej niektóre pytania konferencyjne w niemieckim języku starali się wypracować.

Niektórym nauczycielom można prócz tego zarzucić, że nie utrzymują w porządku katalogów, książki do zaciągania rozporządzeń szkolnych i podawczego protokołu, co o ich nierozgarnieniu i niedbalstwie świadczy. Uchybienie to jest wprawdzie mniejszej wagi, lecz zdolne jest choćby zresztą najgodniejszego nauczyciela pozbawić uroku i zaciera wobec Władzy jego zalety, a przeciwnie nauczyciel nawet mierniejszych zdolności zyskuje na opinii i powadze, jeśli się odznacza zamiłowaniem porządku i akuratnością, tak jak kosztowny klejnot w lichej oprawie blask traci a zwykłe szkiełko pięknie oprawne oko ku sobie znęca. Upominając tedy nauczycieli do pożądanego prowadzenia ksiąg kancelaryjnych, ich własne dobro mamy na oku. Dozór Szkół Dystryktowy zechce ze swej strony dopilnować, aby się uchybienia tego rodzaju, które już przed trzema laty Władzę do odezwania się w tej mierze i zarządzenia pewnych ostrożności zniewoliły, nie powtarzały na przyszłość.

Chcąc także niestósownemu układaniu rozkładu godzin naukowych tamę położyć, zarządza się niniejszem, aby pp. nauczyciele z końcem każdego roku szkolnego podziały godzin na rok następny i to w myśl rozporządzenia w Odezwie Konstyst. z d. 18 Lipca r. z. do L. 938/s. wyrażonego, sporządzali i takowe za pośrednictwem Dozoru Dystryktowego tutaj do przejrzania i zatwierdzenia przesyłali.

(Dokończenie nastąpi).

ANTONI

Biskup Amatunt i Wik. Apost. Krak.

X. Paweł Russek

Kanclerz.

Czcionkami Karola Budweisera w Krakowie.